

Ukrajinska narodna glazba u Republici Hrvatskoj

Semenjuk, Irena

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:667138>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IRENA SEMENJUK

UKRAJINSKA NARODNA GLAZBA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Diplomski rad

Pula, srpanj, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IRENA SEMENJUK

UKRAJINSKA NARODNA GLAZBA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Diplomski rad

JMBAG: 0303045562, redoviti student

Studijski smjer: Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

Predmet: Glazbena kultura

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Znanost o umjetnosti

Znanstvena grana: Muzikologija i Etnomuzikologija

Mentor: doc. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin

Pula, srpanj, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Irena Semenjuk, kandidatkinja za magistru primarnog obrazovanja, ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Irena Semenjuk dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom „Ukrajinska narodna glazba u Republici Hrvatskoj“ koristi tako da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	8
1.1. Predmet istraživanja	8
1.2. Cilj istraživanja.....	8
1.3. Definiranje polazišne teze.....	8
1.4. Konzultirana literatura.....	8
1.5. Metodologija rada	9
1.6. Nacrt obrade	9
2. POVIJEST DOSELJENJA UKRAJINACA U REPUBLIKU HRVATSKU	10
2.1. Ukrajinska zajednica.....	11
2.1.1. UKPD „Kobzar“ Zagreb	11
2.1.2. UKPD „Ukrajina“ Slavonski Brod.....	12
2.1.3. KPDU „Karpati“ Lipovljani.....	12
2.1.4. UKPD „Andrij Pelih“ Šumeće.....	13
2.1.5. UKPD „Taras Ševčenko“ Kaniža	13
2.1.6. UKPD „Ivan Franko“ Vukovar	13
2.1.7. Ukrajinska zajednica grada Zagreba.....	13
2.1.8. UKPD „Lesja Ukrajinka“ Osijek	14
2.1.9. UKPD „Dnjipro“ Rijeka.....	14
2.1.10. UKPD „Cvit“ Split.....	14
3. UKRAJINSKA NARODNA NOŠNJA.....	15
3.1. Huculska narodna nošnja	15
3.2. Huculska narodna nošnja za mlade.....	16

3.3. Nošnja centralne Ukrajine.....	17
4. UKRAJINSKO NARODNO GLAZBOVANJE	19
4.1. Ukrajinske narodne pjesme (izbor)	19
4.1.1. Koljade	19
4.1.2. Vesnjanky.....	20
4.1.3. Pjesme za vjenčanje (Vivady)	21
4.2. Značajke ukrajinske narodne pjesme	22
4.2.1. Tetrakordski sustav	23
4.2.2. Pentatonski sustav	24
4.2.3. Pentakordi i heksakordi.....	25
4.3. Ukrajinski narodni instrumenti (izbor).....	26
4.3.1. Bandura.....	26
4.3.2. Sopilka	27
4.3.3. Trembita	28
4.3.4. Tsymbaly.....	29
4.4. Ukrajinski narodni ples (izbor)	30
4.4.1. Kozachok	31
4.4.2. Hopak.....	31
4.4.3. Huculka	32
4.4.4. Kolomyjka.....	34
5. ISTRAŽIVANJE NA TERENU.....	36
5.1. Rezultati istraživanja.....	37
5.1.1. UKPD „Ukrajina“ Slavonski Brod.....	37

5.1.2. KPDU „Karpati“ Lipovljani.....	40
5.1.3. UKPD „Taras Ševčenko“ Kaniža	42
5.1.4. UKPD „Ivan Franko“ Vukovar.....	44
5.1.5. UKPD „Lesja Ukrajinka“ Osijek	47
6. RASPRAVA	50
7. ZAKLJUČAK.....	53
8. LITERATURA	56
9. PRILOZI.....	58
10. SAŽETAK	61
11. SUMMARY	62

1. UVOD

1.1. Predmet istraživanja

Ukrajinci su područje Hrvatske naselili tijekom 20.stoljeća. Predmet istraživanja ovog rada je ukrajinska narodna glazba u RH koja je zastupljena na području Slavonije, a njeguje se putem Kulturno-prosvjetnih društava.

1.2. Cilj istraživanja

Cilj i svrha ovog istraživanja bilo je saznati što Ukrajinci u Republici Hrvatskoj danas njeguju od ukrajinske narodne glazbe.

1.3. Definiranje polazišne teze

Tijekom 20. st. ukrajinski narod naselio se na teritorij Republike Hrvatske. Pretpostavlja se da su sa sobom donijeli i svoju glazbenu tradiciju. Prva hipoteza je da Ukrajinci, nakon jednog stoljeća bivanja na hrvatskom tlu, još uvijek poznaju ukrajinsku tradicijsku glazbu. Druga hipoteza je da ukrajinska manjina u Republici Hrvatskoj i dalje čuva svoje običaje pjevajući, svirajući i plešući tradicijske ukrajinske plesove.

1.4. Konzultirana literatura

Literatura kojom sam se koristila proizlazi iz privatne biblioteke Mihajla Semenjuka iz Slavenskog Broda, Pavla Holovchuka iz Lipovljana koji mi je dao pristup vlastitim objavljenim knjigama te literatura knjižnice ukrajinsko kulturno-prosvjetnog društva „Kobzar“ koji su mi pružili mogućnost korištenja njihovih knjiga.

1.5. Metodologija rada

Ukrajinska nacionalna manjina ravnomjerno je prisutna po cijeloj Republici Hrvatskoj. Ukrajinci su svoju narodnu glazbu donijeli u većinu hrvatskih gradova osim u Rijeci i Splitu gdje više njeguju umjetničku glazbu.

Za potrebe ovog rada primijenila se metoda anketiranja zborova Kulturno-prosvjetnih društava u Slavonskom Brodu, Lipovljanima, Kaniži, Vukovaru i Osijeku.

1.6. Nacrt obrade

Rad je podijeljen u četiri veća poglavlja. Nakon uvoda predstavljena je povijest doseljenja Ukrajinaca u RH. Slijedi poglavlje o glazbovanju Ukrajinaca općenito i o njihovoj nošnji. Na kraju se donose rezultati istraživanja sa zaključcima.

2. POVIJEST DOSELJENJA UKRAJINACA U REPUBLIKU HRVATSKU

Ukrajinci su došli u Slavoniju i područja Bosne i Hercegovine iz Halychyny kroz Mađarsku. Naime, u to vrijeme, početkom 20.st., u dijelovima Austro-Ugarske nastala je nestašica radne snage. Monarhija je tada dijelila zemljišne posjede Ukrajincima samo kako bi došli i obrađivali njihovu zemlju. To je razlog da se 1900-ih godina počelo s doseljavanjem Ukrajinaca na područje Slavonije i Bosne i Hercegovine (Holovchuk, 2007, vlastiti prijevod).

Većina Ukrajinaca bila je s područja Karpata te su ih nazivali Huculy. Pretpostavlja se da je podrijetlo naziva Hucul iz rumunjske riječi „huc“ koja označava odmetnika ili iz slavenske riječi „hucuk“ što označava migranta.

Život u ukrajinskim planinama nije bio lagan. Zimi su uvjeti života znali biti poprilično teški, no to nije smetalo Ukrajincima ostati vedar i gostoljubiv narod. Uz sve to, Huculy su bili i veoma kršćanski nastrojeni. Samo bolestan ili prestar Hucul nije išao redovito u crkvu¹. Također, bili su veliki patrioti, ali su ipak odlučili potražiti bolji život negdje drugdje (Burda, 2013).

Emigracija se ubrzala usmenom predajom. Ukrajinci, koji bi se vratili iz Slavonije, ispričali bi ostalim seljacima o plodnoj zemlji, velikim šumama i bogatim Slavoncima. Razmišljajući o novim mogućnostima, Ukrajinci su masovno počeli prodavati sve što su imali i krenuli odlaziti u obećane krajeve. S 20. st. Slavonija je započela suživot s novim ljudima, Ukrajincima. Oni su dolazili većinom željeznicom, a doček im je bio različit. Jedni su došli na sezonski posao i zadržali su se u Hrvatskoj, dok su drugi kupovali zemlje i šume kako bi ih mogli obrađivati.

Doseljenici u Slavoniji nisu osnovali svoje mjesto, selo ili ulicu, nego su se doselili u postojeća slavonska sela. Svaka obitelj izgradila je svoju kuću u odabranom mjestu prebivališta te u se integrirali u postojeću etničku skupinu. Ukrajincima je na početku bilo teško jer nisu znali jezik i imali su različite običaje. Zato je, kako bi se ostvarili dobri odnosi s ljudima oko sebe, počela asimilacija. Mladi Ukrajinci su se ženili s Hrvatima, a običaji su se izmiješali.

¹ Ukrajinci su grkokatolici i pravoslavci. Na područje današnje Republike Hrvatske naselili su se isključivo grkokatolici. Grkokatoličke crkve nalaze se pod Križevačkom eparhijom, a naseljene su većinom u Slavoniji. U Slavonskom Brodu nalazi se crkva Uzvišenja sv. Križa, u Kaniži crkva Rođenja presvete Bogorodice, u Vukovaru crkva Krista Kralja te u Zagrebu crkva sv. Ćirila i Metoda. Ovo su samo neke od grkokatoličkih crkvi u Republici Hrvatskoj, a postoji ih još mnoštvo.

Kako bi zadržali svoju kulturu i običaje, Ukrajinci su se 1960-ih godina počeli udruživati u kulturno-umjetnička društva. S vremenom su udruge napredovale. Ukrajinci su vratili svoje stare, pomalo zaboravljene običaje (Burda i Graljuk, 2002, vlastiti prijevod).

2.1. Ukrajinska zajednica

Godine 1968. nastao je Savez Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske. Početkom 21. stoljeća, raspadom Saveza nastaje Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske, osnovana 20. siječnja 2008. godine u Slavonskom Brodu. Danas Ukrajinska zajednica broji 10 udruga po cijeloj Hrvatskoj, predstavljenih kasnije u radu, a njezin predsjednik je Mihajlo Semenjuk. Bave se očuvanjem ukrajinske kulture, običaja i jezika.

Slika 1. Evidentirana prisutnost Ukrajinske narodne glazbe u RH

Izvor: <http://hsk.com.hr/geografske-karte/> (Pristupljeno: 15.4.2019.)

Osim kulturnim amaterizmom, Ukrajinska zajednica izdaje svoj časopis „Vjesnik“ u kojem se može pratiti rad udruga. Također, zajednica je ostvarila dobru vezu sa Svjetskim kongresom Ukrajinaca dijaspore gdje svake godine šalju svoje predstavnike (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.1. Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Kobzar“ Zagreb

Dana 13. svibnja 1972. godine osnovano je Kulturno-prosvjetno društvo Rusina-Ukrajinaca Zagreba. Godine 2012. društvo mijenja naziv u Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Kobzar“ Zagreb. Današnji predsjednik društva je Slavko Burda. Od samih početaka društvo je imalo nekoliko sekcija, a najbrojnije su bile glazbena, literarna i folklorna sekcija. Vokalno-instrumentalni sastav izdao je i svoj CD s ukrajinskim pjesmama². Od 2012. godine društvo ima sekciju za njegovanje i očuvanje baštine, tradicije i običaja Ukrajinaca te književno-literarnu sekciju s izdavačkom i izložbenom djelatnošću. Do danas su izdali više od 15 knjiga na ukrajinskom i hrvatskom jeziku koje opisuju život Ukrajinaca na prostoru Republike Hrvatske. Urednici i autori su uglavnom Slavko i Sergej Burda.

Također, udruga je doprinijela izradi spomenika ukrajinskom pjesniku i slikaru Tarasu Ševčenku u Zagrebu (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.2. Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Ukrajina“ Slavonski Brod

Godine 1979. u Slavonskom Brodu osnovano je Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Ukrajina“ sa zadaćom njegovanja ukrajinske kulture i običaja. Društvo djeluje na području Brodsko-posavske županije, a njezin predsjednik je Vlado Karešin. Danas imaju oko 100 članova koji djeluju u dvije folklorne sekcije, pjevačkoj, likovnoj te dramsko-recitatorskoj sekciji. Ove, 2019. godine, udruga slavi 40 godina postojanja te je zbog toga okupila sve stare članove u još jednu folklornu skupinu koja će prezentirati sav dosadašnji rad udruge (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.3. Kulturno-prosvjetno društvo Ukrajinaca „Karpati“ Lipovljani

Dana 19. prosinca 1992., u Lipovljanima je osnovano KPDU „Karpati“ čiji je predsjednik Ivan Semenjuk. Cilj društva je očuvanje jezika, plesa, pjesme i običaja u Sisačko-moslavačkoj županiji. Sekcije koje danas djeluju su mlađa plesna skupina i

² Popis pjesama na CD-u: Bela mene maty, Oj harna ja harna, Sedzhu ja kraj vikonechka, Rospajahte hlopci konji, Jihav kozak za Dunaj, Oj chorna ja sy chorna, Chornji ochka, Zelene je zhyto zelene

pjevački zbor. Zbor, osim pjevanja, često izlaže u Ukrajini, Hrvatskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini ukrajinska nacionalna jela (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.4. Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Andrij Pelih“ Šumeće

Ova udruga osnovana je 5. studenog 2000. godine u Šumeću te djeluje na području općine Bebrina u Brodsko-posavskoj županiji. Današnji predsjednik je Darko Karamazan. Udruga ima folklornu sekciju te pojedine članove svake godine šalje na vokalna natjecanja ukrajinskih amaterskih pjevača u RH koja se održavaju u Rijeci (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.5. Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Taras Ševčenko“ Kaniža

Udruga UKPD „Taras Ševčenko“ osnovana je 12. travnja 2003. godine u Kaniži. Ona djeluje na području općine Bebrina u Brodsko-posavskoj županiji. Današnji predsjednik je Željko Has, a društvo ima dvije folklorne sekcije za različite uzraste te pjevačku sekciju (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.6. Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Ivan Franko“ Vukovar

Godine 2003. osnovano je UKPD „Ivan Franko“ u Vukovaru. Današnji predsjednik je Igor Semenjuk, a društvo djeluje na očuvanju i njegovanju svojih običaja na području Vukovarsko-srijemske županije. Više od stotinu članova uključeni su u sekcije: Ukrajinski zbor i orkestar, Dječja skupina ukrajinskog narodnog stvaralaštva „Sonečko“, Ukrajinski narodni običaji i rukotvorine te novinarska sekcija. Trenutno, društvo radi i na izgradnji Ukrajinskog doma u Vukovaru (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.7. Ukrajinska zajednica grada Zagreba

Ukrajinska zajednica grada Zagreba osnovana je 11. studenog 2007. godine s ciljem očuvanja, njegovanja i promicanja ukrajinske kulture na području grada

Zagreba. Njezin predsjednik je Andrej Pavlešen (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.8. Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Lesja Ukrajinka“ Osijek

Dana 12. lipnja 2009. godine osnovano je Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Lesja Ukrajinka“ u Osijeku. U okviru udruge djeluje pjevačka i dječja sekcija te sekcija rukotvorina. Tijekom godina društvo je organiziralo mnogobrojne manifestacije, književno-glazbene večeri te izložbe u Osijeku (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.9. Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Dnjipro“ Rijeka

U svibnju 2010. godine osnovano je Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Dnjipro“ u Rijeci. Predsjednica društva je Narodna umjetnica Ukrajine te solistica, sopranistica Nacionalne opere Ivan pl. Zajc, Olga Kaminska.

Društvo čine profesionalni glazbenici i baletani koji rade u Operi Kazališta. Također, izdali su nekoliko knjiga na ukrajinskom jeziku te organizirali nekoliko festivala pjesme, glazbe i plesa. Vokalno natjecanje, *Ukrajinska solo pjevanja u Rijeci*, pokrenuto je 2017. godine te je već iduće godine preraslo iz regionalnog u međunarodno natjecanje(<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

2.1.10. Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Cvit“ Split

U ožujku 2014. godine osnovana je udruga koja njeguje ukrajinsku povijest, književnost i kulturu u Splitu. Njezin predsjednik je Yurko Holodovich (<http://uzrh.hr/hr/>, Pristupljeno 13.3.2019.).

3. UKRAJINSKA NARODNA NOŠNJA

Povijest ukrajinske nošnje vezana je uz povijest naroda koja seže u daleku prošlost. Razvojem civilizacije, promjenama u načinu života ljudi te stalnim napredovanjem, ljudi su dolazili do sve savršenijeg oblika odjeće. Veliki korak u estetskom viđenju odjeće ukrajinskih predaka nastao je u razdoblju postojanja Kijevske Rusije. U isto vrijeme, vjeruje se da su obilježja ukrajinske narodne odjeće zabilježena u doba Zaporoške siči³ (ukr. „zaporizka sich“). Ukrajinska narodna nošnja u većini dijelova Ukrajine svjetlijih je boja s bogatstvom vunениh dodataka, pregača, pojasa, vjenčića, ogrlica i trakica u jakim bojama (Myronov, 1977, vlastiti prijevod). Svaka regija ima drugačiju nošnju, a u nastavku su opisane nošnje koje danas koriste Ukrajinci Republike Hrvatske.

3.1. Huculska narodna nošnja

Ženska huculska nošnja sastoji se od crvene maramе, (ukr. „hustka“) a na glavi se nosi cvijeće. Nosi se košulja (ukr. „vyshyvanka“) koja je izvezena narančasto-crvenim vezom u obliku romba na rukavima. Vez se proteže cijelom košuljom, a na podsuknji (ukr. „pidzapaska“) vez je prisutan samo na krajevima. S prednje i stražnje strane nalaze se dvije pregače (ukr. „zapaska“) koje su tkane u crveno-crnoj boji. Pregače u struku drži pojas. Na košulju se oblači prsluk (ukr. „keptar“) koji je izvezen cvijećem raznih boja. Prsluk je napravljan od kože te ovčje vune na rubovima prsluka. Jakna (ukr. „kurtka“) je zelene boje s vunениm crvenim dodacima u obliku malih trokuta. Na nogama djevojka nosi opanke (ukr. „postoly“) te vunene čarape s vezom na rubovima.

³ Zaporozka sič – povijesno područje oko rijeke Dnjepar koje je postojalo između 16. i 18. st.

Slika 2. Ukrajinska Huculska narodna nošnja za starije osobe

Izvor: privatna foto-arhiva Semenjuk, 2011.

Muška huculska nošnja sastoji se od šešira (ukr. „kapeljuh“) s ornamentima crveno-zelene boje. Nosi se jutena košulja s vezom oko vrata i na rubovima rukava. To je ujedno i najveća razlika između muške i ženske huculske nošnje. Ženska nošnja ima vez preko cijelih rukava, dok muška ima samo na rubovima. Ornamenti na košulji su vrlo slični. Na košulju se oblači prsluk, a na njega ide jakna koja se u plesu stavlja na jedno rame dok se ispod drugog ramena veže. Jakna je napravljena od istog materijala kao i prsluk te ima isti vez. Na nogama muškarci nose malo šire tamno crvene hlače s vezom na rubovima te opanke (Myronov, 1977, vlastiti prijevod).

3.2. Huculska narodna nošnja za mlade

Huculska narodna nošnja za mlade vrlo slična narodnoj nošnji za starije, ali ima male razlike. Na svim dijelovima nošnje, koji su ručno vezeni, izvezeni su rombovi u narančasto-crnoj boji. Muškarci osim opanaka mogu nositi i čizme, a žene do udaje na glavi nose metalnu krunu (ukr. „chiljci“) s rombovima i vunenom pletenicom u zeleno-žutoj i crvenoj boji (Myronov, 1977, vlastiti prijevod).

Slika 3. Ukrajinska Huculska narodna nošnja za mlade

Izvor: privatna foto-arhiva Semenjuk, 2017.

3.3. Nošnja centralne Ukrajine

Ženska nošnja centralne Ukrajine⁴ puno je bogatija od huculske. Na glavi djevojka nosi vjenčić (ukr. „vinochok) od umjetnog cvijeća s trakama u raznim bojama. Nosi se košulja crno-crvene boje s cvjetnim vezom. Na košulju se oblači plišani prsluk (ukr. „kerzetka“). Cijela nošnja vezena je cvjetnim uzorkom osim zadnje pregače koja je vezena rombovima. U nošnju centralne Ukrajine još ubrajamo podsuknju te prednju i zadnju pregaču. Za razliku od huculske nošnje, na ovoj nošnji pregače nisu jednako vezene niti su iste duljine. U nošnji centralne Ukrajine zadnja pregača obuhvaća gotovo cijeli dio podsuknje te se prednja pregača veže na nju. Na nogama djevojka nosi crvene čizme (ukr. „choboty“) s malom potpeticom.

⁴ Centralna Ukrajina obuhvaća pet županija: Vinnycka, Dnipropetrovska (danas Dnipro), Kirovogradska, Poltavaska i Cherkaska županija.

Slika 4. Nošnja centralne Ukrajine

Izvor: privatna foto-arhiva Semenjuk, 2010.

Muška nošnja centralne Ukrajine sastoji se od košulje vezene u obliku romba na prsima i rubovima rukava. Slijede široke plave hlače (ukr. „sharovary“) koje se na gležnju sužavaju kako bi stale u čizme. Hlače drži pojas s cvjetnim uzorkom koji je nekad bio dugačak 9 metara kako bi kozaci⁵ mogli staviti svoje sablje za borbu u njega (Myronov, 1977, vlastiti prijevod).

⁵ Kozaci – naziv za muškarce koji su se u 15. st. borili za slobodu Ukrajine.

4. UKRAJINSKO NARODNO GLAZBOVANJE

„Ukrajinci su nakon kolonijalnih osvajanja u srednjovjekovnome razdoblju postepeno počeli od oružja stvarati instrumente, a od tlačenja drugih naroda stvarati pjesme. Tako se danas u njihovim pjesmama često isprepliću rat i ljubav“ (Burda, 2013:8).

Narodnom glazbom smatraju se vokalne i instrumentalne melodije koje su, od davnih vremena postojanja usmene predaje u narodu, predane s koljena na koljeno. Takva glazba, kod Ukrajinaca, podrazumijeva grupno pjevanje skupine ljudi ili pjevanje jednog solista kojemu se kasnije priključuje zbor (Skljarenko, Iovleva i Myroshnikova, 2006, vlastiti prijevod).

Ono što se danas pamti u Hrvatskoj i Ukrajini od ukrajinske narodne glazbe su kalendarske pjesme i pjesme vezane uz običaje. To su *Koljade*, *Shchedrivky*, *Vesnjanjky* te pjesme za vjenčanje (*Vivady*) (Burda, 2013).

4.1. Ukrajinske narodne pjesme (izbor)

4.1.1. *Koljade*

Koljade su ukrajinske narodne pjesme koje se pjevaju u božićno vrijeme. Ukrajinci *Koljade* ne pjevaju samo u Crkvi, nego i po kućama. Tradicionalno se obilaze kuće te se pred ulazom pjeva nekoliko pjesama nakon kojih domaćini pozivaju goste, pjevače u kuću te ih daruju malim poklonom ili novcem. Način pjevanja *Koljada* razlikuje se od regije do regije pa tako i u Hrvatskoj. Ukrajinci pjevaju *Koljade* na različite načine, tako kako su ih naučili njihovi preci. Među najpoznatijim je *Koljada Boh sja rozhdaje*.

Slika 5. Boh sja rozhdaje

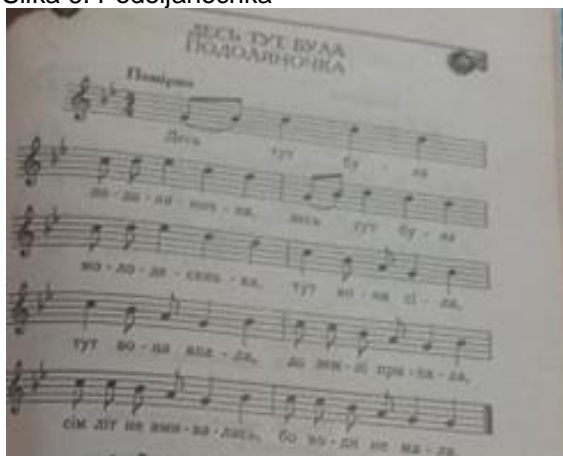

Izvor: Pravdjuk, 1991: 57.

4.1.2. Vesnjanky

Vesnjanky su pjesme koje su se nekada pjevale u Uskrsno vrijeme kako bi prizvali proljeće. Uz svaku *Vesnjanku* postoje i određeni rituali (pravljenje vijenaca, preskakanje vatre i sl.) i lagani ples (većinom hodanje u krugu). Najpopularnija *Vesnjanka* među djecom i Ukrajinčima u Republici Hrvatskoj je *Podoljanochka*.

Slika 6. Podoljanochka

Izvor: Hanzburg, 2002: 121.

Таблица 1. Текст pjesme Podoljanochka

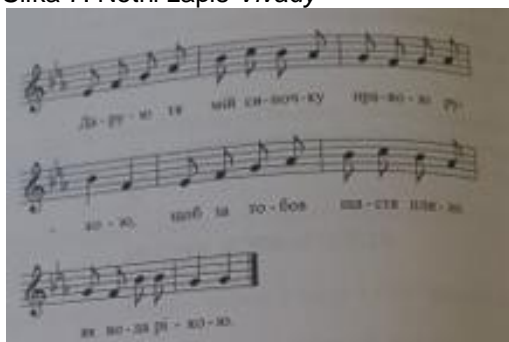
Подоляночка	Podoljanochka
<p>Десь тут була подоляночка, Десь тут була молодесенька, Тут вона сіла, Тут вона впала, До землі припала, Сім літ не вмивалась, Бо води не мала.</p>	<p>Negdje je bila djevojka, Negdje je bila mlada, Ovdje je sjela, Ovdje je pala, Na zemlju je pala, Sedam ljeta se nije umivala, Jer vode nije imala (Hanzburg, 2002, vlastiti prijevod).</p>

Izvor: Hanzburg, 2002: 121.

4.1.3. Pjesme za vjenčanje (Vivady)

Pjesme za vjenčanje ili *Vivady* su pjesme koje se pjevaju na dan vjenčanja kada roditelji daruju svoje dijete. Roditelji ih pjevaju za vrijeme darivanja, a zatim nastavljaju pjevati uzvanici dok daruju mladence.

Слика 7. Notni zapis *Vivady*

Izvor: Bojchuk, 2006: 43.

Таблица 2. Текст *Vivady*

Вівад	Vivada
<p>Дарую тя, мій синочку, Правою рукою, Щоб за тобов щастя плило, Як вода рікою.</p>	<p>Darujem te, moj sinčiću, S desnom rukom, Da za tobom sreća ide, Kao voda rijekom.</p>

<p>Дарую тя, мій синочку, Бо більше не маю, Щобис ти ся так любили, Як ангели в раю (Bojchuk, 2006.)</p>	<p>Darujem te, moj sinčiću, Jer više nemam, Da se tako volite, Kao anđeli u raju (Bojchuk, 2006, vlastiti prijevod).</p>
---	---

Izvor: Bojchuk, 2006: 43.

4.2. Značajke ukrajinske narodne pjesme

Ukrajinska narodna glazba pojavljuje se u nekoliko tipova, slobodnih stilova te različitih glazbenih sistema. Te se značajke javljaju u obrednim pjesmama (Koljade, Shchedrivky, Hajivky i Vesnjanky te pjesme za vjenčanje). Analizirajući stare obredne pjesme može se reći da je povijesni razvitak ukrajinske narodne glazbe išao u smjeru širenja melodije opsega sekunde i terce pa sve do oktave i šire. Forme su se tvorile od kratkog, primitivnog ponavljajućeg motiva sve do današnjih raskošnih oblika.

Stilski, ukrajinska narodna pjesma koristi slobodni recitativski stil ili ariju s izražajnim ritmom. Pjesme slobodnog recitativskog stila baziraju se u rasponu terce ili kvarte s polutonom između drugog i trećeg stupnja. Također, imaju nesimetrični, slobodni ritam, a odlikuje ga monotono ponavljanje istih motiva u različitim varijantama. Motivi su skraćeni ili prošireni što ovisi o rečenici improviziranog teksta (tekst je uvijek drugačiji). Takav stil, iz davnih vremena, imaju pogrebne tužne pjesme koje se izvode bez pratnje instrumenata (Kubijovych i Kuzel, 1949, vlastiti prijevod).

Slika 8. Notni zapis pogrebne tužaljke

Izvor: Kubijovych, Kuzel, 1949:133

Drugi način pjevanja je stil s melodijama koje nisu uvijek simetrične, ali imaju izražajni ritam i sintaktičku formu. U takvoj formi tekst pjesama uvjetuje upotrebu glazbenih elemenata.

Primjere glazbe toga tipa susrećemo u arhaičnim obrednim pjesmama, među Koljadama, Shchedrivkama i Vesnjankama (Kubijovych i Kuzel, 1949, vlastiti prijevod).

4.2.1. Tetrakordski sustav

Formu tetrakorda čini niz od četiri tona. Veliki dio ukrajinskih pjesama je u intervalu čiste kvarte. Unutrašnja izgradnja tetrakorda je različita. Polustepen može biti između I. i II., II. i III. ili III. i IV. stupnja (Kubijovych i Kuzel, 1949, vlastiti prijevod).

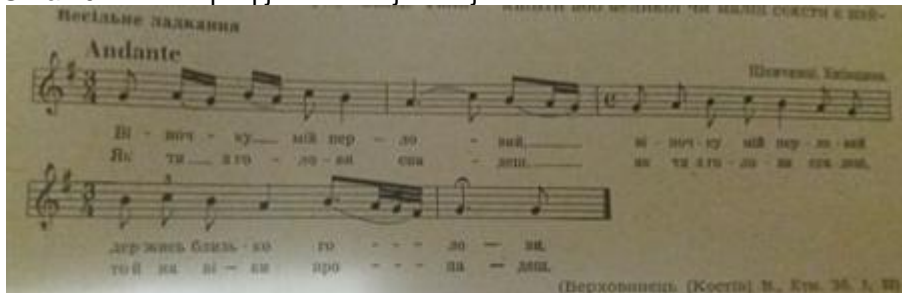
Slika 9. Notni zapis Hajivky

Izvor: Kubijovych, Kuzel, 1949:134

Malo složeniji oblik imaju tetrakordne melodije pjesama za vjenčanje.

Slika 10. Notni zapis pjesme za vjenčanje

Izvor: Kubijovych, Kuzel, 1949:135

Visoku arhaičnost nalazimo u pjesmama čija se melodija sastoji od dva tetrakorda, u silaznom nizu, identične strukture spojenih sinafom⁶ (ME, 1977:355). Pjesme toga tipa javljaju se u huculskim *Koljadama* i *Shchedrivkama*, ali i među *Kolomyjkama*. U primjeru možemo vidjeti dva tetrakorda spojenih sinafom (Kubijovych i Kuzel, 1949, vlastiti prijevod).

Primjer 1. Arhaični niz tetrakorda

f1 es1 d1 c1 b a g

Izvor: Kubijovych, Kuzel, 1949:136

Slika 11. Notni zapis Kolomyjky

Izvor: Kubijovych, Kuzel, 1949:136

4.2.2. Pentatonski sustav

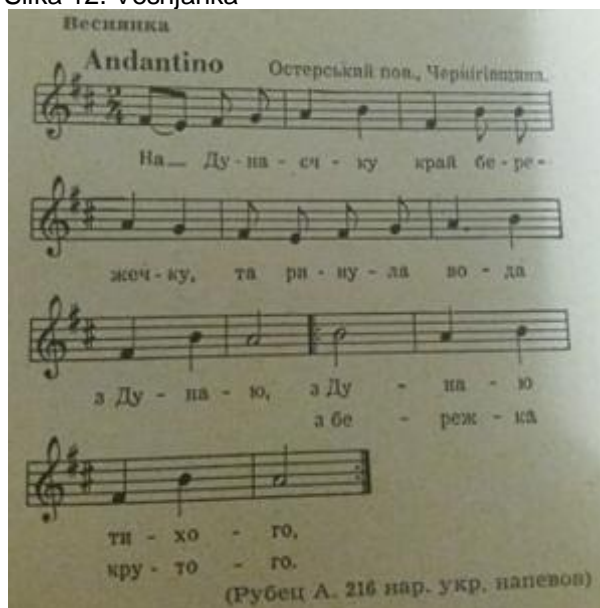
Pentatonika je niz bez polutonova. Melodije u čistom pentatonskom stilu pojavljuju se rijetko i nekada imaju vrlo uzak raspon melodije. Zbog toga često susrećemo pjesme u kojima se pentatonika isprepliće s drugim sistemima. Pentatonika je u ukrajinsku narodnu glazbu ušla putem drugim kultura poput tatarske (Kubijovych i Kuzel, 1949, vlastiti prijevod).

⁶ Tetrakordi spojeni sinafom – najviši ton jednog tetrakorda je u isto vrijeme najniži ton sljedećeg tetrakorda

4.2.3. Pentakordi i heksakordi

Pentakordi i heksakordi, koji se javljaju u rasponu između čiste kvinte odnosno velike ili male sekste, najčešće su zastupljeni u obrednim pjesmama s brzim ritmom kao što su Hajivke i Vesnjanka (Kubijovych i Kuzel, 1949, vlastiti prijevod).

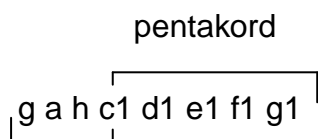
Slika 12. Vesnjanka

Izvor: Kubijovych, Kuzel, 1949:137

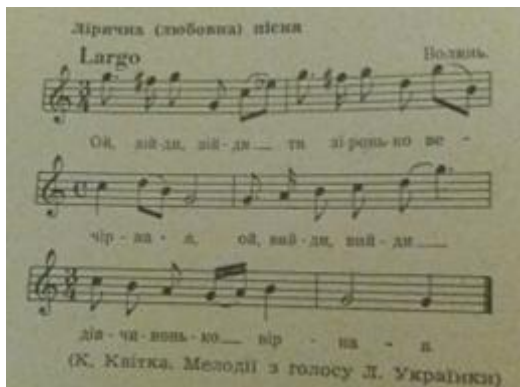
U tim pjesmama tonika leži na najnižem stupnju, a melodija se razvija unutar tetrakorda, postavljenog u uzlaznom nizu.

Kada u pjesmi imamo čistu kvartu ispod tonike, u tom trenutku tonika postaje srednji ton c1. U ukrajinskim narodnim melodijama u takvim slučajevima javlja se miksoliđijski modus. Na slici 5. koja slijedi, primjer je takve gradnje. U pjesmi možemo primijetiti da se umjesto tona f, koristi alternativni ton fis, a potom i sniženi e, dakle, es. Ipak, pjesma u konačnici zvuči kao da se radi o G-duru. To nam potvrđuje i silazni rastavljeni kvintakord G-dura u 3. taktu (Kubijovych i Kuzel, 1949, vlastiti prijevod).

tetrakord

Slika 13. Liryczna (ljubovna) pisnja

Izvor: Kubijovych, Kuzel, 1949:142

4.3. Ukrajinski narodni instrumenti (izbor)

Glazbeni instrumenti Ukrajinaca su raznovrsni te uključuju cijeli niz puhačkih i žičanih instrumenata te udaraljki. Značajni dio ukrajinskih narodnih instrumenata potječe iz doba Kijevske Rusi (ukr. „Kyjivs'ka Rus' “). U samoj konstrukciji nekih od glazbenih instrumenata, tonskom ugađanju i nazivu možemo vidjeti utjecaje raznih naroda (Lavryk, 2015, vlastiti prijevod).

4.3.1. Bandura

Bandura (lat. pandura) je ukrajinski, narodni, kordofoni instrument. Ona je klasični (dijatonički) i suvremeni (dijatonički i kromatski) instrument iz porodice harfe. Preteča bandure je kobza čiji prvobitni izgled nije poznat, a kasnije je poprimila sličan oblik današnje bandure. Glazbenik, svirajući na klasičnoj ili suvremenoj banduri, ne pritišće žice, nego trzanjem jagodicama prstiju ili noktom dobiva ton (Lavryk, 2015, vlastiti prijevod).

Lijevom rukom se sviraju basovi, a desnom ostali tonovi počevši od tona c1. U basovima se nalazi jedna oktava, a ostatak bandure ima još tri i pol oktave. Bandura ima ukupno od 60 do 66 žica koje se obično tonski ugađaju u G-duru, ali to ne mora biti nužno tako. Bandura je izrađena od drveta, a žice su metalne (Kubijovych i Kuzel, 1949, vlastiti prijevod).

Prva bandura na prostoru Ukrajine pojavila se 1580. godine, a do kraja 19. st. ona se proširila po Ukrajini te ju Ukrajinci nazivaju svojim narodnim instrumentom (Lysenko, 1955, vlastiti prijevod).

U Hrvatskoj banduru sviraju Yuriy Holodovych i Irena Semenjuk.

Slika 14. Bandura

Izvor: privatna foto-arhiva Semenjuk, 2012.

4.3.2. Sopilka

Sopilka je aerofoni instrument koji je poznat u Ukrajini od davnina. Tradicionalno je napravljena od grane drveta Kalyna⁷, bazge, trske i drugih. Dužina sopilke je između 30 i 40 cm i obično ima 5 do 10 rupa. Rupice su različitih veličina te nisu sve u istoj ravnini. Za razliku od blok flaute, sopilka ima drugačiji prstomet za određene tonove te ima ravan usnik (Lavryk, 2015, vlastiti prijevod).

U Hrvatskoj sopilku svira Yuriy Holodovych, Mihajlo i Irena Semenjuk.

⁷ Kalyna je drvo koje raste isključivo u Ukrajini i jedan je od nacionalnih simbola iste.

Slika 15. Prednji i stražnji dio sopilke

Izvor: privatna foto-arhiva Semenjuk, 2018.

4.3.3. Trembita

Trembita je ukrajinski aerofoni instrument bez ventila, ponekad napravljena od brezine kore. Njezina dužina može biti do 3 m, a širina 30 mm. Na uži kraj trembite stavlja se usnik od roga, metala ili javorovog drva. Visina zvuka, koji se može postići sviranjem u trembitu, ovisi o njezinoj dužini, a melodija se uglavnom izvodi u višem registru. Trembita je uglavnom poznata na području istočnih ukrajinskih Karpata, a najviše na Huculshchyni (Lavryk, 2015, vlastiti prijevod).

Upravo iz Huculshchyny sežu korijeni Ukrajinaca Hrvatske te su njihovi preci nekada svirali na trembiti. Danas u Hrvatskoj nitko ne svira trembitu.

Zanimljivo je što je trembita nekada bila jedina veza između ljudi u selu. Po njezinom zvuku ljudi su znali kada stoka ide na ispašu i sl.

Trembita se nekada izrađivala od drveta u koje je prethodno udario grom. Praksa pokazuje da čak i najbolji stolar ne može napraviti tako dobru trembitu kao udar groma. Starost drveta treba biti između 120 i 150 godina. Nakon udara groma, što drvo duže stoji na suncu, to će trembita zvučati glasnije i imati ljepši ton. Trembita se sastoji od dva dijela. Gornji sloj drveta se uklanja za 10-15 cm te pri skorom

završetku ona teži 8-10 kg, a gotove trembite teže 1,5-2 kg. Dijelovi trembite spajaju se u cjelinu obručem smreke te se izrađuje usnik, a sama izrada instrumenta može potrajati godinu dana (Lavryk, 2015, vlastiti prijevod).

Slika 16. Trembita

Izvor: <http://itinery.com.ua/article/view/melodii-etnosu-unikalni-ukrainski-narodni-instrumenty>
(Pristupljeno: 3.3.2019.)

4.3.4. *Tsymbaly*

Tsymbaly je ukrajinski narodni žičani instrument. Prema Hornbostelovoj klasifikaciji pripada u idiofone instrumente jer se svira udaranjem po žicama. Napravljen je od drveta u obliku romba sa žicama na njemu. Gornji sloj napravljen je od javorovog drveta, a donji sloj od smreke. Postoji nekoliko oblika tsymbalya koji su poznati kao ukrajinski idiofoni instrument, a to su:

- bojkivski tsymbaly (veliĉine 35-45 cm; pravokutnog oblika; sviraju se stojeći držeći instrument lijevom rukom)

- huculski melodijski tsymbaly (veliĉine 60-90 cm; sviraju se sjedeći ili stojeći s remenom oko vrata)

- podiljski tsymbaly (veliĉine 50-60 cm; slični huculskim)

Preci Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj svirali su na huculskim tsymbalama te su one opisane u nastavku.

Obično su se na njima svirale ukrajinske narodne pjesme i plesovi, a zvuk se dobivao udarcem metalnih štapića od žice.

Tsymbaly postoje više od tri tisuće godina. Njegovi korijeni potječu iz Grčke od glazbenog instrumenta cimbal ili cymbalum, kako su ga kasnije nazvali Rimljani. U Ukrajini su se pojavili utjecajem Mađara, najprije na istoku zemlje (na području Huculshchyny), a u 18. st. su se proširili na cijelu zemlju (Lavryk, 2015, vlastiti prijevod).

Slika 17. Tsymbaly

Izvor: Lavryk, 2015: 254.

4.4. Ukrajinski narodni ples (izbor)

Ukrajinski narodni ples je folklorni ples koji čini tradiciju pokreta, ritma i nošnje. On je spontana manifestacija osjećaja, raspoloženja i emocija. Prvenstveno se pleše za osobno zadovoljstvo, a tek onda za gledatelje. Ples je kao i glazba, bezuvjetni jezik razumijevanja (Skljarenko, Iovleva i Myroshnikova, 2006, vlastiti prijevod).

U Ukrajini su prvi plesovi bili vezani uz određeni događaj ili običaj (Lavryk, 2015, vlastiti prijevod).

Ukrajinski narodni ples uvijek se izvodi uz pratnju glazbe, a postoje i plesovi koji se izvode uz pjesmu. Bržeg su tempa s bogatstvom figura i kompliciranih koraka koji se često mijenjaju kroz koreografiju (Stepovyj, 1946, vlastiti prijevod).

U nastavku su opisani plesovi koje su Ukrajinci donijeli na prostore Republike Hrvatske i koji su se zadržali do danas.

4.4.1. Kozachok

Kozachok je vrlo veseo i brzi ples koji Ukrajinci jako vole. Ovaj ples prikazuje udvaranje kozaka djevojci. On trči prema njoj u čučnju te joj pokazuje svoju spretnost brzim gimnastičkim pokretima. Djevojka za uzvrat graciozno pokazuje pokrete rukama, hodanjem i velikim osmijehom (Stepovyj, 1946, vlastiti prijevod).

Slika 18. Notni zapis ukrajinskog narodnog plesa Kozachok

Izvor: Vantuh, Zabredovskij i Supinska, 2006:34

4.4.2. Hopak

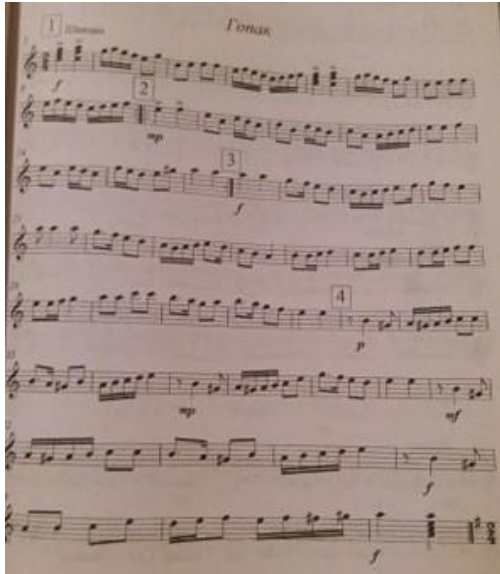
Hopak je stari ples koji je raširen po cijeloj Ukrajini, a i šire. Izvodi se u parovima uz pratnju glazbe, bez pjevanja. Hopak je izvorno nastao u Kijevu, a koreografiju je postavio Pavlo Virskyj (Vernygor, J., Dosenko, J., 2012, vlastiti prijevod).

U plesu kozaci pokazuju svoje sposobnosti, kao i u Kozachok-u, izvođenjem raznih gimnastičkih akrobacija te podizanjem djevojaka. Djevojke pak pokazuju svoju

gracioznost te spretnost u okretanju (ukr. „obertas“) na različite načine (Stepovj, 1946, vlastiti prijevod).

Kozachok i Hopak izvode se u nošnjama centralne Ukrajine zbog mjesta njihovog nastanka.

Slika 19. Notni zapis ukrajinskog narodnog plesa Hopak

Izvor: Vantuh, Zabredovskij i Supinska, 2006: 38.

4.4.3. Huculka

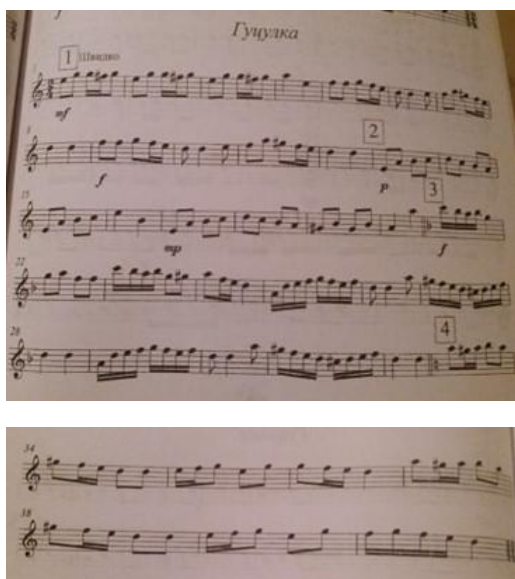
Korak u plesu *Huculka* izvodi se tako da se jedna noga stalno podiže savijena u koljenu, a druga ostaje dolje. *Huculka* s pjevanjem se izvodi tako da djevojke i muškarci stavljaju jedno drugome ruke na ramena i prave krug. Jedan muškarac i djevojka staju u sredinu kruga te se svi zajedno plešući kreću u krug. U početku pjeva jedna osoba, a potom se uključuju ostali plesači koji ujedno i pjevaju (Stepovj, 1946, vlastiti prijevod).

Таблица 3. Текст пlesa *Huculka*

Гуцулка	Huculka
<p>Чоловік: Недавно ся оженив</p> <p>Минув рік на весні, Зібрав діти у торбину, Пішов на черешні.</p> <p>Дівчина: Дивуютси мені люди, Що я си співаю, А я собі співанками Тугу розбиваю.</p> <p>Ой, як би я співанками Тугу не розбила, Ой, то я би молоденька На світі не жила.</p>	<p>Muškarac: Nedavno sam se oženio</p> <p>Prošla je godina na proljeće, Skupio sam djecu u torbu, Otišao u trešnje.</p> <p>Djevojka: Dive se meni ljudi, Što ja si pjevam, A ja sebi pjesmicama Tugu govorim.</p> <p>Oj, kada bi ja pjesmicama Tugu ne suzbila, Oj, tada bi ja mlada Na svijetu ne živjela.</p>

Izvor: Luhanska, 1988: 34.

Slika 20. Notni zapis ukrajinskog narodnog plesa *Huculka*

Izvor: Vantuh, Zabredovskij i Supinska, 2006: 56

4.4.4. Kolomyjka

Kolomyjka je ples koji se izvodi uz glazbenu pratnju i pjevanje u parovima. Djevojka se kreće unatrag dok momak izvodi razne korake u čučnju. Nakon toga, djevojke staju nasuprot momcima, a u sredini se vrti nekoliko parova. Ovaj ples se može izvoditi i u kolu (Stepovyj, 1946, vlastiti prijevod). Za vrijeme plesa pjevaju se različite *Kolomyjky*, a u nastavku donosim jedan primjer u tablici 4.

Tablica 4. Tekst plesa *Kolomyjka*

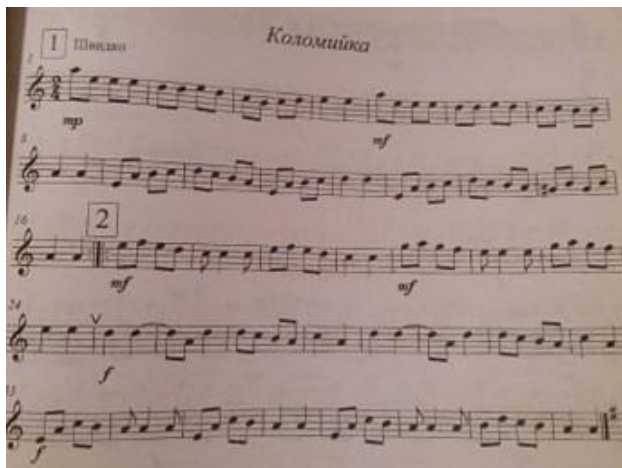
Коломийка	Kolomyjka
Ой плину я по Дунаю тай собі думаю, Нема кращих співаночок як у нашім краю.	Oj idem ja po Dunavu i u sebi mislim, Nema ljepših pjesmica kao u našoj zemlji.
Ой нема то краю в світі,	Oj nema takve zemlje u svijetu,

<p>як наша Україна, В нас співає співаночки кожня дівчина.</p>	<p>kao naša Ukrajina, Kod nas pjeva pjesmice svaka djevojka.</p>
--	--

Izvor: Babchuk, 1971:6

Do prije desetak godina Ukrajinci u Hrvatskoj su također pjevali uz Kolomyjku, međutim, danas samo izvode ples.

Slika 21. Notni zapis ukrajinskog narodnog plesa *Kolomyjka*

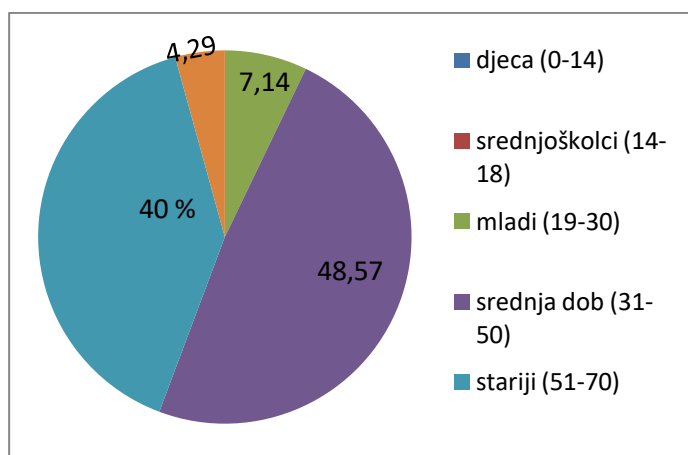
Izvor: Vantuh, Zabredovskij i Supinska, 2006: 87.

5. ISTRAŽIVANJE NA TERENU

Za potrebe ovog rada provedeno je Istraživanje putem anonimnog upitnika kojim se ispitalo što Ukrajinci u Republici Hrvatskoj danas njeguju od ukrajinske narodne glazbe, a što su njegovali njihovi preci. Prema Burdi i Graljuku, najviše običaja sačuvalo se u UKPD-ovima na području Slavonije. Zato su anketne upitnike popunjavala društva koja se nalaze u Slavoniji. Anketni upitnik ispunili su članovi pet ukrajinskih udruga: UKPD „Ukrajina“ Slavonski Brod, KPDU „Karpati“ Lipovljani, UKPD „Taras Ševčenko“ Kaniža, UKPD „Ivan Franko“ Vukovar te UKPD „Lesja Ukrajinka“ Osijek. Time se obuhvatila pokrivenost Brodsko-posavske, Sisačko-moslavačke, Vukovarsko-srijemske te Osječko-baranjske županije. Uzorak istraživanja bili su članovi pjevačkog zbora prethodno navedenih udruga.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 70 članova pet navedenih ukrajinskih udruga u Republici Hrvatskoj od kojih je 49 ženskih članova te 21 člana muškog zbora. Slijedi grafikon 1. s prosjekom godišta članova zbora.

Graf 1. Prosjek godišta članova zbora

Anketni upitnik sastojao se od općih podataka o ispitanicima te od 14 otvorenih pitanja. Nakon njih, voditelji zborova imali su još tri dodatna otvorena pitanja. Ona su se odnosila na njihovo današnje prakticiranje ukrajinske narodne glazbe u Republici Hrvatskoj te na prakticiranje ukrajinske narodne glazbe kod njihovih predaka.

Istraživanje je provedeno tijekom veljače i ožujka 2019. godine u kojemu su sudjelovali članovi zbora pet ukrajinskih udruga u Republici Hrvatskoj: UKPD „Ukrajina“ Slavonski Brod, KPDU „Karpati“ Lipovljani, UKPD „Taras Ševčenko“

Kaniža, UKPD „Ivan Franko“ Vukovar te UKPD „Lesja Ukrajinka“ Osijek. Ispitanici su bili upoznati s ciljem i svrhom istraživanja te su uzorci prikupljeni u osobnom kontaktu.

Dobiveni rezultati obrađeni su u programu Microsoft Office Excel 2007. Za svaku varijablu izračunati su osnovni deskriptivni parametri.

5.1. Rezultati istraživanja

U narednom poglavlju prikazani su rezultati istraživanja za svako pojedino Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo te ukazuju na današnju praksu ukrajinske narodne glazbe u Republici Hrvatskoj.

5.1.1. UKPD „Ukrajina“

U anketiranju UKPD „Ukrajina“ sudjelovalo je 19 osoba.

Na pitanje koje ukrajinske narodne pjesme su izvorno narodne, a pjevate u UKPD-u, ispitanici navode pjesme *Ivanku, Ivanku; Bela mene maty; Jihav kozak za Dunaj; Cherez richenjku; Povijav viter stepovyj; Roste, roste cheremsheno; Ty zh mene pidmanula; Oj harna ja harna; Teche voda kalamutna; Oj che to kinj stojit; Oj chorna ja sy chorna; Hej sokoly; Cvitochke rumjanochke; Jihale kozaky; Stojit hora vesokaja; Jak ja buv malyj; Oj tam u Ljvovi; Sadok vyshnyvyj kolo haty; Oj u vyshnyvomu sadochku; Porizala paljchek; Oj hmelju azh mij hmelju; Misjac na nebi; Nese Halja vodu*. Od 23 navedene izvorno narodne ukrajinske pjesme, članovi UKPD „Ukrajina“ najviše spominju pjesmu *Ivanku, Ivanku*, čak njih 36,84 %. Odmah nakon slijedi pjesma *Bela mene maty* s postotkom od 31,58 %.

Na pitanje pjevate li Koljade, ispitanici su 100 % odgovorili potvrdno. Od toga navode pjesme *Boh sja rozhdaje; Boh predvichnyj; Nebo i zemlja; Vo Veflejemi; Nova radist stala; Vytaj Isuse; Spy Isuse, spy; Dyvnaja novyna; Svjata nich; Dobryj vechir tobi*.

Iz ankete saznajemo da u UKPD-u nitko od ispitanika ne pjeva Vesnjanky (više o Vesnjankama na str. 20).

Članovi ovoga UKPD-a navode jedino narodnu pjesmu *Mamyna sorochka* koju pjevaju aranžiranu u zabavnom stilu.

Rezultati pokazuju da svi koriste notni zapis, no pretpostavka (jer svi imaju note, ali ih ne koriste) je da 9 ispitanika čita note (glazbeno su pismeni), a drugi ne.

Tablica 5. Način izvođenja pjesama

Način izvođenja	Rezultati	Postotak (%)
Uz glumu	5	26,32
Uz ples	4	21,05
Ništa od navedenog	10	52,63

Prema rezultatima, na pitanje: Izvodite li pjesmu uz glumu, ples ili ništa od navedenog, primjećujemo (tab. 5.) da jedan dio zbora samo pjeva (52,63 %), drugi dio zbora pjeva i pleše (21,05 %), a neki prate pjesmu uz pokrete (26,32 %).

Na pitanje o instrumentalnoj pratnji prilikom izvođenja pjesme 84,21 % ispitanika odgovorilo je da ih prati harmonika, a 15,79 % navodi da ih prate klavijature. Pretpostavljamo da se klavijature upotrebljavaju na probama, a da je pratnja harmonike češća prilikom nastupa.

Tablica 6. Instrumenti koje su svirali preci članova zbora

Instrumenti	Rezultati	Postotak (%)
Violina	7	36,84
Bugarija	5	26,32
Harmonika	15	78,95
Sopilka	3	15,79
Tambura	4	21,05
Bandura	3	15,79
Tsymbaly	2	10,53
Trembita	1	5,26

Kod pitanja koje su instrumente svirali preci ispitanika, dobili smo sljedeće podatke. Najviše ispitanika (78,95 %) odgovorilo je da su njihovi preci svirali harmoniku⁸. Slijede violina⁹ (36,84 %), bugarija¹⁰ (26,32 %), tambura¹¹ (21,05 %), sopilka¹² (15,79 %), bandura¹³ (15,79 %), tsymbaly¹⁴ (10,53 %) i trembita¹⁵ (5,26 %).

Rezultati pokazuju da 100 % ispitanika poznaju ples *Kolomyjka* koji se nekada plesao uz pjesmu. Njih 57,89 % zna da se pjevalo i plesalo uz *Huculku*, a 10,53 % je pjevalo i plesalo uz *Poliski tanec*.

Ispitanici navode da se u UKPD „Ukrajina“ izvode plesovi: *Hopak*, *Kozachok*, *Povzunec*, *Svatovac*, *Huculka*, *Vyshyvaljnyci* i *Poliski tanec*. S obzirom da je najviše ispitanika navelo *Hopak* (78,95 %), pretpostavljamo da ga najviše vole plesati.

Najviše ispitanika navodi ples *Kolomyjka* (89,48 %) kao ples kojeg su izvodili njihovi preci. Ostalih 10,52 % ne zna koji su ples plesali njihovi preci.

Od nošnje nosi se vezena košulja, čizme i pojas, a 11 članova nosi vjenčić, podsuknju i pregače (Ž); 8 članova nosi sharovary¹⁶ (M).

Većina ispitanika (84,21 %) kod pitanja vezanih uz narodni jezik, snalazi se sa starinskim ukrajinskim izgovorom u pjesmama.

Što se tiče drugih folklornih elemenata, ispitanici koriste sljedeće oblike očuvanja folklor.

⁸ Harmonika – instrument koji se svira u cijelom svijetu. Ukrajinci u Hrvatskoj sviraju dijatonsku harmoniku.

⁹ Violina – gudački instrument sa četiri žice. Od svih gudača je najmanja i proizvodi najviše tonova.

¹⁰ Bugarija – tradicionalno narodno glazbalo sa četiri žice

¹¹ Tambura – tradicionalni narodni trzalački instrument

¹² Više o sopilci na str. 27

¹³ Više o banduri na str. 26

¹⁴ Više o tsymbalama na str. 29

¹⁵ Više o trembiti na str. 28

¹⁶ Više o sharovarama na str. 18

Tablica 7. Prakticiranje drugog vida folklor (hrana, izrada nakita, vezenje i sl.)

Odgovori	Rezultati	Postotak (%)
Vezenje	13	68,42
Hrana – Varynyky ¹⁷	17	89,47
Hrana – Borshch ¹⁸	15	78,95
Hrana – Holupci ¹⁹	12	63,16
Hrana – Shuba ²⁰	3	15,79
Hrana - Pipenjky ²¹	3	15,79
Hrana – Tartjuhe ²²	5	26,32
Hrana - Pampushky ²³	2	10,53

Rezultati pokazuju da se najviše sačuvao gastro element. Članovi zbora prave varynyky (89,47 %), borshch (78,95 %) i drugu vrstu hrane navedene u tablici 3., a uz hranu, 68,42 % ih je reklo da se bavi vezenjem.

5.1.2. KPDU „Karpati“ Lipovljani

U anketiranju KPDU „Karpati“ sudjelovalo je 14 osoba.

Na pitanje koje ukrajinske pjesme su izvorno narodne, a pjevate ih u KUD-u, ispitanici navode pjesme *Cherez richenjku; Chorni ochka; Zelene je zhyto; Bodaj sja kohut znudyv; V sadu huljala; Bela mene maty; Svitet misjac nichku; Zore moja vechirnaia; Horamy, dolamy; Chy ty ne znajesh; Ivanku, Ivanku; Povijav viter stepovyj; Jihav kozak za Dunaj* kao izvorne, a izvode ih u Kulturno-prosvjetnom društvu Ukrajinaca „Karpati“, Lipovljani. Od 20 navedenih izvorno narodnih ukrajinskih pjesama, članovi KPDU „Karpati“ najviše su navodili pjesmu *Cherez richenjku* (21,43 %).

¹⁷ Varynyky – vrsta hrane koja se pravi od tijesta i krumpira. Tijesto se izvalja i izreže na manje krugove. U sredinu se stavi tenfani krumpir i tijesto se zatvori u polukrug te se skuha u slanoj vodi.

¹⁸ Broshch – vrsta juhe koja se pravi od cikle. Cikla se nariba i skuha. Može se dodati meso, grah i kopar.

¹⁹ Holupci – vrsta hrane koja se pravi od heljde, kukuruznog brašna i kiselog kupusa.

²⁰ Shuba – vrsta salate koja se pravi od svježe cikle, mrkve, luka, limuna, tunjevine i kiselog vrhnja.

²¹ Pipenjky – vrsta gljiva koja se može praviti uz svako jelo.

²² Tartjuhe – naziv za sitno ribani krumpir napravljen u obliku kruga koji se ispeče.

²³ Pampushky – slatke prazne krafne.

Na pitanje pjevate li Koljade, ispitanici su 100 % odgovorili da ih pjevaju puno. U odgovorima ne navode ni jednu pjesmu.

Iz ankete saznajemo da u KUD-u većina pjeva Vysnjanky (78,57 %). Ostali članovi navode da pjevaju Vesnjanku *Rozvyvajtesja sadochky* (14,29 %) i *Dy hajivka lunala* (7,14 %).

Svi ispitanici KUD-a tvrde da pjevaju puno narodnih pjesama aranžiranih u zabavnom stilu, ali nisu naveli koje.

Rezultati ukazuju na to da svi koriste notni zapis, no pretpostavka je da 2 ispitanika čita note, a drugi ne.

Prema rezultatima, na pitanje, izvodite li pjesmu uz glumu, ples ili ništa od navedenog, zaključujemo da se radi o formaciji pjevačkog zbora koji niti pleše, niti pokretima prati glazbu.

Na pitanje o instrumentalnoj pratnji prilikom izvođenja pjesme 100 % ispitanika je odgovorilo da ih prati harmonika.

Tablica 8. Instrumenti koje su svirali preci članova zbora

Instrumenti	Rezultati	Postotak (%)
Violina	5	35,71
Sopilka	3	21,43
Bandura	2	14,29
Ne znam	6	42,86

Kod pitanja koje su instrumente svirali preci ispitanika, dobili smo sljedeće podatke. Najviše ispitanika (42,86 %) odgovorilo je da ne zna koji su instrument svirali njihovi preci. Nakon toga, najviše odgovora bilo violina (35,71 %), a slijede sopilka (21,43 %) i bandura (14,29 %).

Rezultati pokazuju da 64,29 % ispitanika poznaju ples *Kolomyjka* koji se nekada plesao uz pjesmu. Njih 21,43 % zna da se pjevalo i plesalo i uz *Huculku*, a 28,57 % ne poznaje takve vrste plesova.

Ispitanici navode da se u KPDU „Karpati“ izvodi ples *Kozachok* (85,71 %), dok je 14,29 % ispitanika napisalo da ne zna koji ples izvodi njihov UKPD.

Najviše ispitanika navodi ples *Kozachok* (64,29 %) koji su plesali njihovi preci, a slijedi ples *Kolomyjka* (18,75 %). Ostalih 28,57 % ne zna koji su ples plesali njihovi preci, što ukazuje na blago gubljenje folklornih znanja.

Od nošnje, svi nose vezenu košulju, čizme i prsluk, a 10 članova nosi podsuknju i pregače (Ž); 4 člana nosi hlače (M).

Većina ispitanika (78,57 %) kod pitanja koja se tiču narodnog jezika, snalazi se u starinskom ukrajinskom izgovoru u pjesmama. Od drugih oblika folkloru navode vezenje, kuhanje i izradu lutkica u nošnji (tablica 9).

Tablica 9. Prakticiranje drugog vida folkloru (hrana, izrada nakita, vezenje i sl.)

Odgovori	Rezultati	Postotak (%)
Vezenje	7	50
Hrana – Borshch	12	85,71
Hrana – Varynyky	14	100
Hrana – Holupci	4	28,57
Izrada lutkica u nošnji	2	14,29

Članovi zbora najviše prave hranu varynyky (100 %), borshch (85,71 %) i holupci (28,57 %), a 14,29 % izrađuje lutkice u nošnji.

5.1.3. UKPD „Taras Ševčenko“ Kaniža

U anketiranju UKPD „Taras Ševčenko“ sudjelovalo je 11 osoba.

Na pitanje koje ukrajinske pjesme su izvorno narodne, a pjevate ih u KUD-u, ispitanici navode pjesme *Horamy, dolamy; Propala Nadija; Kolo mlyna Javoryna; Oj plele husonky; Oj divchyno chorno bryva* kao izvorne, a izvode ih u Ukrajinskom

kulturno-prosvjetnom društvu Taras Ševčenko, Kaniža. Od 15 navedenih izvorno narodnih ukrajinskih pjesama, članovi UKPD „Taras Ševčenko“ najviše izvode pjesmu *Horamy, dolamy*, njih 54,55 %, slijedi pjesma *Propala Nadija* s 36,36 %.

Na pitanje pjevate li Koljade, ispitanici su 100 % odgovorili potvrdno. Od toga navode pjesme *Boh sja rozhdaje; Dyvnaja novyna; Nebo i zemlja*.

Iz ankete saznajemo da u UKPD-u nitko od ispitanika ne pjeva Vesnjanky te da ne pjevaju narodne pjesme aranžirane u zabavnom stilu. Također, članovi ne koriste notni zapis te svi pjevaju pjesme po sluhu.

Prema rezultatima, na pitanje: Izvodite li pjesmu uz glumu, ples ili ništa od navedenog, primjećujemo da u UKPD „Taras Ševčenko“ zbor ne izvodi pjesmu uz gumu i ples.

Na pitanje o instrumentalnoj pratnji prilikom izvođenja pjesme ispitanici navode da nemaju instrumentalnu pratnju, pa zaključujemo da pjevaju a cappella, po sluhu.

Kod pitanja koje su instrumente svirali preci ispitanika, saznajemo da najviše ispitanika (72,73 %) ne zna koje instrumente su svirali njihovi preci. Manji dio ispitanika (27,27 %) reklo je da su njihovi preci svirali violinu.

Tablica 10. Instrumenti koje su svirali preci članova zbora

Instrumenti	Rezultati	Postotak (%)
Violina	3	27,27
Ne znam	8	72,73

Rezultati pokazuju da 27,27 % ispitanika poznaju ples zapadne Ukrajine, *Kolomyjku* koja se nekada plesao uz pjesmu. Njih 72,73 % ne zna koji je to ples. Ispitanici koji poznaju ples *Kolomyjka*, poznaju i instrument kojeg su svirali njihovi preci. Može se predmnijevati da 27,27 % zna o ukrajinskom folkloru iz usmene predaje. Ovdje se, u odnosu na prethodno opisano društvo, KPDU „Karpati“, još više

primjećuje slabljenje tradicijskih znanja, iako su njihovi preci plesali ukrajinske tradicijske plesove, kao što će pokazati sljedeći navedeni rezultati.

Ispitanici navode da se u UKPD „Taras Ševčenko“ izvode plesovi: *Hopak* (45,46 %), *Vyshyvaljnyci* (18,18 %) i *Polka* (18,18 %). Dvoje ispitanika ne zna koje plesove izvodi njihov KUD.

Najviše ispitanika navodi ples *Kolomyjka* (63,64 %) kojeg su plesali njihovi preci. Ostalih 36,36 % navode ples *Huculka*.

Od nošnje svi nose vezenu košulju, podsuknju, dvije pregače i čizme.

Većina ispitanika (72,73 %) kod pitanja koja se tiču narodnog jezika, ne snalaze se sa starinskim ukrajinskim izgovorom u pjesmama. Nekoliko članova (27,27 %) se snalazi s izgovorom. Ovi podaci potvrđuju nam prethodnu premisu da tek 1/3 ispitanika nosi u sebi ukrajinski folklor prema usmenoj predaji.

Što se tiče drugih folklornih elemenata tiče, ispitanici koriste sljedeće oblike očuvanja folklor.

Tablica 11. Prakticiranje drugog vida folklor (hrana, izrada nakita, vezenje i sl.)

Odgovori	Rezultati	Postotak (%)
Vezenje	2	18,18
Hrana – Borshch	5	45,45
Hrana – Varynyky	11	100

Rezultati pokazuju da članovi zbora najviše prave hranu varynyky (100 %). Sa 45,45 % slijedi borshch, a 18,18 % ih se bavi vezenjem (tablica 11).

5.1.4. UKPD „Ivan Franko“ Vukovar

U anketiranju UKPD „Ivan Franko“ sudjelovalo je 18 osoba.

Na pitanje koje ukrajinske pjesme su izvorno narodne, a pjevate ih u KUD-u, ispitanici navode pjesme *Nese Halja vodu*; *Rozpjahajte hlopci konji*; *Oj chorna ja sy chorna*; *Sedzhu ja kraj vikonechka*; *Dunaju, Dunaju*; *Chy ty ne zajesh* kao izvorne, a

izvode ih u kulturno-prosvjetnom društvu „Ivan Franko“, Vukovar. Najviše spominju pjesmu *Nese Halja vodu* (88,89 %), a odmah iza nje slijedi pjesma *Rozpjahajte hlopci konji* sa 77,78 %.

Na pitanje pjevate li Koljade, ispitanici su 100 % odgovorili potvrdno. Od toga navode pjesme *Boh sja rozhdaje; Dyvnaja novyna; Nebo i zemlja*.

Iz ankete saznajemo da u KUD-u nitko od ispitanika ne pjeva Vesnjanky.

Ispitanici su se izjasnili da ne pjevaju ukrajinske narodne pjesme aranžirane u zabavnom stilu.

Rezultati ukazuju na to da svi članovi zbora pjevaju pjesme isključivo po sluhu, a ne po notama.

Tablica 12. Način izvođenja pjesama

Način izvođenja	Rezultati	Postotak (%)
Uz glumu	11	61,11
Uz ples	4	22,22
Ništa od navedenog	3	16,67

Prema rezultatima, na pitanje: Izvodite li pjesmu uz glumu, ples ili ništa od navedenog, primjećujemo (tablica 12) da jedan dio zbora prati pjesmu uz pokrete (61,11 %). Drugi dio zbora pleše (22,22 %), a netko od njih samo pjeva (16,67 %).

Na pitanje o instrumentalnoj pratnji prilikom izvođenja pjesme 50 % ispitanika odgovorilo je da ih prati harmonika, a 44,44 % navodi da ih prati gitara. 33,33 % ispitanika navodi da ih prate bubnjevi.

Prema izboru instrumenata koji prati pjesmu, može se zaključiti da dolazi do modernizacije u radu s tradicijskim elementima. Osim harmonike koja spada u moderniji tradicijski instrument koji se raširio po cijeloj Europi, ovdje su bubnjevi (također stariji tradicijski, ritamski instrument raširen po cijelom svijetu) i gitara. Gitara pripada španjolskom folkloru, ali ovdje zamjenjuje ukrajinski trzalački instrument banduru, koju je prema tablici 13, sviralo više od 30 % ispitanikovih predaka.

Tablica 13. Instrumenti koje su svirali preci članova zbora

Instrumenti	Rezultati	Postotak (%)
Sopilka	4	22,22
Harmonika	3	16,67
Violina	7	38,89
Bandura	6	33,33

Kod pitanja koje su instrumente svirali preci ispitanika, dobili smo sljedeće podatke. Najviše ispitanika (38,89 %) odgovorilo je da su njihovi preci svirali violinu. Slijede bandura (33,33 %), sopilka (22,22 %) i harmonika (16,67 %).

Rezultati pokazuju da 72,22 % ispitanika poznaje ples zapadne Ukrajine, *Kolomyjku*, koji se nekada plesao uz pjesmu. Njih 61,11 % navelo je da je to *Kozachok*. Kako je prethodno objašnjeno, *Kozachok* je ples koji pripada centralnoj Ukrajini te kao takav ne pripada plesovima zapadne Ukrajine. Pretpostavka je da je kod 61,11 % ispitanika ovoga društva došlo do miješanja folklornih znanja. Razlozi mogu biti razni. Neznanje, ali i obiteljska pripadnost centralnoj Ukrajini ili se prilikom anketiranja razmišljalo o Ukrajinskim plesovima općenito. No, s obzirom da 2/3 ispitanika zna za *Kolomyjku*, a plesali su i njihovi preci, ovdje se uočava jaka prisutnost usmene predaje, kao i trend mijenjanja znanja folklornog naslijeđa (od regionalnog ka državnom).

UKPD „Ivan Franko“ nema plesni sastav tako da 100 % ispitanika nije navelo ni jedan ples koji izvodi njihova udruga.

Najviše ispitanika navodi ples *Kolomyjka* (72,22 %) kojeg su plesali njihovi preci. Slijedi ples *Polka* (61,11 %) i *Hopak* (44,44 %).

Od nošnje, svi nose vezenu košulju i pojas, a 12 članova nosi suknju i vjenčić (Ž); 6 članova nosi hlače (M).

Većina ispitanika (77,78 %) kod pitanja koja se tiču narodnog jezika, snalazi se sa starinskim ukrajinskim izgovorom u pjesmama.

Što se drugih folklornih elemenata tiče, ispitanici koriste sljedeće oblike očuvanja folklor.

Tablica 14. Prakticiranje drugog vida folklor (hrana, izrada nakita, vezenje i sl.)

Odgovori	Rezultati	Postotak (%)
Vezenje	9	50
Hrana – Borshch	12	66,67
Hrana – Varynyky	16	88,89
Izrada pysanki	12	66,67

Rezultati pokazuju da članovi ovoga pjevačkog zbora najviše prave hranu varynyky (88,89 %). Sa 66,67 % slijedi borshch, 66,67 % ih se bavi izradom pysanki²⁴, a 66,67 % ih je reklo da se bavi vezenjem.

5.1.5. UKPD „Lesja Ukrajinka“ Osijek

U anketiranju UKPD „Lesja Ukrajinka“ sudjelovalo je 8 osoba.

Na pitanje koje ukrajinske pjesme su izvorno narodne, a pjevate ih u KUD-u, ispitanici navode pjesme *Nese Halja vodu*; *Jihav kozak za Dunaj*; *Jihale kozaky*; *Chorni ochka*; *Ivanku, Ivanku*; *Oj u haju pry Dunaju*; *Teche voda kalamutna* kao izvorne, a izvode ih u Ukrajinskom kulturno-prosvjetnom društvu „Lesja Ukrajinka“, Osijek. Od 7 navedenih izvorno narodnih ukrajinskih pjesama, članovi UKPD „Lesja Ukrajinka“ najviše su navodili pjesmu *Nese Halja vodu* (62,5 %). Slijedi pjesma *Jihav kozak za Dunaj* s postotkom od 37,5 %.

Na pitanje pjevate li Koljade, ispitanici su 100 % odgovorili da ih pjevaju. Od toga navode pjesme *Boh sja rozhdaje*; *Spy Isuse, spy*; *Boh predvichnyj*; *Nebo i zemlja*; *Nova radist stala*.

Iz ankete saznajemo da u KUD-u 62,5 % ispitanika pjeva Vesnjanku *Podoljanochka*, a ostalih 37,5 % tvrde da ne pjevaju niti jednu Vesnjanku.

²⁴ Pysanka – voskom oslikano Uskršno jaje

Ispitanici ovoga KUD-a navode jedino narodnu pjesmu *Mamyna sorochka* (37,5 %) koju pjevaju aranžiranu u zabavnom stilu, a 62,5 % ih navodi da ne pjevaju niti jednu pjesmu aranžiranu u zabavnom stilu.

Rezultati ukazuju na to da svi koriste notni zapis, no pretpostavka (jer svi imaju note, ali ih ne koriste) je da 5 ispitanika čita note, a drugi ne.

Tablica 15. Način izvođenja pjesama

Način izvođenja	Rezultati	Postotak (%)
Uz glumu	6	75
Uz ples	6	75
Ništa od navedenog	2	25

Prema rezultatima, na pitanje izvodite li pjesmu uz glumu, ples ili ništa od navedenog, primjećujemo (tablica 15) da jedan dio zbora samo pjeva (25 %), drugi dio zbora pleše (75 %), a netko od njih i prati pjesmu uz pokrete (75 %).

Na pitanje o instrumentalnoj pratnji prilikom izvođenja pjesme 100 % ispitanika odgovorilo je da ih prati harmonika i violina.

Tablica 16. Instrumenti koje su svirali preci članova zbora

Instrumenti	Rezultati	Postotak (%)
Harmonika	7	87,5
Violina	7	87,5
Sopilka	4	50

Kod pitanja koje su instrumente svirali preci ispitanika, dobili smo sljedeće podatke. Najviše ispitanika (87,5 %) odgovorilo je da su njihovi preci svirali harmoniku i violinu. 50 % ih je odgovorilo da su njihovi preci svirali sopilku.

Rezultati pokazuju da 100 % ispitanika poznaju ples *Kolomyjka* koji se nekada plesao uz pjesmu.

Ispitanici navode da se u UKPD „Lesja Ukrajinka“ izvode plesovi: *Hopak* (87,5 %) i *Povzunec* (62,5 %). Svi članovi zbora navode ples *Kolomyjka* kojeg su plesali njihovi preci. Zaključujemo da svi ispitanici dolaze iz zapadne Ukrajine i da im je folklorno nasljeđe usađeno. To nam potvrđuje i njihovo znanje starog ukrajinskog jezika i izgovora.

Od nošnje svi nose vezenu košulju, čizme i pojas, a 5 članova nosi podsuknju i pregače (Ž); 3 člana nose sharovary (M).

Svi ispitanici kod pitanja koja se tiču narodnog jezika tvrde da se snalaze sa starinskim ukrajinskim izgovorom u pjesmama.

Što se drugih folklornih elemenata tiče, ispitanici koriste sljedeće oblike očuvanja folklor.

Tablica 17. Prakticiranje drugog vida folklor (hrana, izrada nakita, vezenje i sl.)

Odgovori	Rezultati	Postotak (%)
Hrana – Borshch	6	75
Hrana – Varynyky	7	87,5
Hrana – Holupci	4	50
Izrada pysanki	5	62,5

Rezultati pokazuju da članovi zbora najviše prave varynyky (87,5 %), borshch (75 %) i drugu vrstu hrane navedene u tablici 13., a 62,5 % ih se bavi izradom pysanki.

Voditelji zbora napisali su na koji način pronalaze i biraju note i tekst ukrajinskih narodnih pjesama. Svi su voditelji odgovorili da zajedno sa članovima zbora dogovaraju odabir pjesama, a note i tekst pronalaze putem interneta, zbirke pjesama ili pomoću ukrajinskog svećenika i starih zapisa.

6. RASPRAVA

U kulturno-prosvjetnim društvima ispitanici navode mnoštvo pjesama koje pjevaju u zboru, a izvorno su narodne. Pjesma *Ivanku, Ivanku* pjeva se u tri društva (UKPD „Ukrajina“, UKPD „Lesja Ukrajinka“ i KPDU „Karpati“). Slijedi pjesma *Jihav kozak za Dunaj* koja se također pjeva u istim KUD-ovima. Pjesma *Bela mane maty* pjeva se u UKPD „Ukrajina“ i u KPDU „Karpati“. Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Ivan Franko“ i Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Ukrajina“ imaju dvije zajedničke pjesme, a to su pjesme *Nese Halja vodu* i *Oj chorna ja sy chorna*. Također, UKPD „Taras Ševčenko“ i UKPD „Karpati“ imaju jednu zajedničku pjesmu *Horamy, dolamy*.

Radi boljeg pregleda, u tablici 18. slijedi popis svih ukrajinskih pjesama koje se pjevaju na istraženom području Republike Hrvatske.

Tablica 18. Popis ukrajinskih pjesama koje se pjevaju u RH

REDNI BROJ	NAZIV PJESME
1.	Bela mene maty
2.	Bodajsja kohut znudev
3.	Cvitochke rumjanochke
4.	Cherez richenjku
5.	Chy ty ne znajesh
6.	Chorni ochka
7.	Dunaju, Dunaju
8.	Hej sokoly
9.	Ivanku, Ivanku
10.	Jak ja був malyj
11.	Jihale kozaky
12.	Jihav kozak za Dunaj
13.	Kolo mlyna Javoryna
14.	Misjac na nebi
15.	Nese Halja vodu

16.	Oj chorna ja sy chorna
17.	Oj che to kinj stojit
18.	Oj divchyno chorno
19.	Oj harna ja harna
20.	Oj hmelju azh mij hmelju
21.	Oj plele husonky
22.	Oj u haju pry Dunaju
23.	Oj u vyshnyvomu sadochku
24.	Oj tam u Ljvovi
25.	Porizala paljchek
26.	Povijav viter stepovyj
27.	Propala Nadija
28.	Roste, roste cheremsheno
29.	Rozpjahajte hlopci konji
30.	Sadok vyshnyvyj kolo haty
31.	Sedzhu ja kraj vikonechka
32.	Svitet misjac nichku
33.	Stojit hora vesokaja
34.	Teche voda kalamutna
35.	Ty zh mene pidmanula
36.	V sadu huljala
37.	Zelene je zhyto
38.	Zore moja vechirnaja

Svi članovi zbora pjevaju ukrajinske Božićne pjesme, Koljade. KPDU „Karpati“ nisu naveli koje Koljade pjevaju, ali 100 % ispitanika je navelo da ih pjevaju mnoštvo. Koljade *Boh sja rozhdaje te Nebo i zemlja* pjevaju u svim KUD-ovima, a pjesmu *Dyvnaja novyna* ne pjevaju samo u UKPD „Lesja Ukrajinka“. Tri koljade su zajedničke dvama KUD-ovima (UKPD „Ukrajina“ i UKPD „Lesja Ukrajinka“), a to su *Nova radist stala, Boh predvichnyj i Spy Isuse, spy.*

Ukrajinci u Republici Hrvatskoj vrlo malo (27,14 %) pjevaju pjesme koje prizivaju Vesnu (proljeće), Vesnjanky. Prema dobivenim rezultatima možemo

zaključiti da ih pjevaju samo članovi UKPD „Lesja Ukrajinka“ iz Osijeka (62,5 %) i KPDU „Karpati“ iz Lipovljana (100%). U Osijeku pjevaju samo pjesmu *Podoljanochka*, dok u Lipovljanima ispitanici navode dvije Vesnjanky: *Rozvyvajtesja sadochky* (7,14 %) i *Dy hajivka lunala* (14,29 %). Ostali članovi KPDU „Karpati“ nisu naveli koje Vesnjanky pjevaju, ali su naveli da ih pjevaju puno. Svi ostali KUD-ovi ne pjevaju Vesnjanky.

Ukrajinske narodne pjesme aranžirane u zabavnom obliku pjevaju u tri KUD-a. Dvoje od njih, UKPD „Ukrajina“ (15,79 %) i UKPD „Lesja Ukrajinka“ (37,5 %) navelo je da pjeva jedino pjesmu *Mamyna sorochka*. KPDU „Karpati“ pjeva puno pjesama aranžiranih u zabavnom obliku, ali nisu naveli koje su to pjesme.

Prema rezultatima istraživanja možemo zaključiti da Ukrajinci u Kaniži i Vukovaru pjevaju pjesme isključivo po sluhu, dok kod drugih to nije slučaj. U ostalim KUD-ovima, od njih 41 zajedno, 39,02 % ih koriste notno pismo, dok veći dio pjeva po sluhu.

U KPDU „Karpati“ i UKPD „Taras Ševčenko“ članovi zbora ne pjevaju pjesme niti uz glumu, niti uz ples. U Slavonskom Brodu, Osijeku i Vukovaru, od 45 ispitanika, 48,89 % ih pjeva pjesme uz pokrete, dok ih 31,11 % pjeva i pleše.

U UKPD „Taras Ševčenko“ uz pjevanje ih ne prati niti jedan instrument. U svim ostalim KUD-ovima ih prati harmonika, a u nekima i violina, klavijature, gitara i bubnjevi.

Ukrajinci u Republici Hrvatskoj navode koje su instrumente svirali njihovi preci, a to su violina, bugarija, harmonika, sopilka, tambura, bandura, tsymbaly, trembita.

U svim UKPD-ovima naveli su da je ples zapadne Ukrajine koji se nekada pjevao uz ples *Kolomyjka* (74,29 %). UKPD „Ukrajina“ i KPDU „Karpati“ su naveli i *Huculku* (45,45 %). U Kaniži od 11 ispitanika, 8 ih ne zna koji se ples nekada plesao uz pjesmu, a u Vukovaru čak 61,11 % ispitanika je navelo ples *Kozachok* koji ne pripada zapadnom dijelu Ukrajine.

UKPD „Ivan Franko“ jedini nemaju plesni sastav, tako da nisu ni naveli niti jedan ples koji pleše njihova udruga. Najmanje plesova navodi KPDU „Karpati“, samo *Kozachok*, a najviše plesova UKPD „Ukrajina“ (7 plesova). Ples *Hopak* pleše se u

Slavonskom Brodu, Osijeku i Kaniži, dok se *Povzunec* pleše u Slavonskom Brodu i Osijeku.

Na pitanje o ukrajinskim narodnim plesovima koje su plesali preci članova zbora, sve udruge su napisale ples *Kolomyjka* (68,57 %). Nekolicina je napisala još *Hopak*, *Huculku* i *Kozachok*.

Prema rezultatima istraživanja, možemo zaključiti da sve ukrajinske udruge imaju sličnu nošnju. Svi ispitanici (100%) nose vezenu košulju. Ženska nošnja sastoji se od pojasa, vjenčića, podsuknje i pregače te čizma. Muška narodna nošnja sastoji se od sharovara (40,74 % ispitanika u Sl. Brodu i Osijeku) ili hlača (31,25 % ispitanika u Lipovljanima i Vukovaru) i čizma. Prsluk je jedini dio nošnje koji nose samo u KPDU „Karpati“ i nose ga svi članovi.

UKPD „Lesja Ukrajinka“ jedina je udruga koja je 100 % odgovorila da se snalazi sa starinskim ukrajinskim izgovorom. U ostalim udrugama 70,97 % ispitanika se snalazi sa starinskim izgovorom, a 29,03 % ih se ne snalazi.

Sve udruge prakticiraju još neki vid ukrajinskog folklor. Najviše ih pravi hranu varynyky (92,86 %) i borshch (71,43 %) te se bavi vezenjem (44,29 %).

7. ZAKLJUČAK

Iz dobivenih rezultata možemo zaključiti da se u Republici Hrvatskoj održala tradicijska glazba Ukrajinaca što znači da se prva hipoteza potvrdila. Druga hipoteza, da ukrajinska manjina u Republici Hrvatskoj i dalje čuva svoje običaje pjevajući, svirajući i plešući tradicijske ukrajinske plesove također se potvrdila.

Ukrajinci pjevaju pjesme proljeću, Božićne pjesme, ali i druge izvorno narodne ukrajinske pjesme pjesama navedenih u tablici 18. Pjevanje Vesnjanki nešto se manje zadržalo (27,14 %), dok se Koljade i ostale izvorno narodne pjesme više pjevaju (100%). Pjesme aranžirane u zabavnom stilu nisu pretežito zastupljene u KPD-ovima, što govori da zabavna glazba nije još ušla u folklorne elemente.

Većina (91,43%) ispitanika pjeva po sluhu. To također upućuje na očuvanje glazbovanja glazbenim pamćenjem, što je važna predispozicija za daljnji prijenos folklornih znanja.

Iako su na području RH već jedno stoljeće, ukrajinski starinski jezik u pismu i govoru zadržao se na tim područjima. 74,29 % ispitanika navodi da poznaje jezik.

Ukrajinci poznaju plesove koje su izvodili njihovi preci (72,86 %), ali i plesove koje oni izvode danas. Od instrumenata, Ukrajinci u Republici Hrvatskoj jako malo izvode pjesme na specifično narodnim ukrajinskim instrumentima, ali poznaju narodne instrumente koje su svirali njihovi preci (navode violinu-29,29 %, bugariju-5,05 %, harmoniku-25,25 %, sopilku-14,14 %, tamburu-4,04 %, banduru-11,11 %, tsymbaly-2,02 % i trembitu-1,01 %).

Od drugih folklornih elemenata, ručni rad iglom i brojne tehnike narodnog veza zauzimaju važno mjesto među raznim granama ukrajinske dekorativne umjetnosti. Ukrajinski narodni vez zauzeo je posebno mjesto među ženama koje ovu tradiciju stoljećima prenose s generacije na generaciju. Upravo se tako ukrajinski vez zadržao i na području Hrvatske. Žene danas vezu košulje za ostale ukućane ili za članove zbora jer je vezena košulja sastavnica svake ukrajinske nošnje (njih 50 % navode bavljenje vezom). Zanimljiva je i konstatacija da se 2,86 % ispitanika bavi i tradicijom izrade krpenih lutaka koja je sastavni dio tradicije dječjih igara. Nošnja koju koriste ispitanici Ukrajinci u Hrvatskoj je kod svih udruga je slična (više na str. 53).

Također, Ukrajinci su ljubitelji narodne gastro kuhinje. Izrađuju različite vrste ukrajinskih jela i izradom pysanki (voskom ukrašena Uskrsna jaja).

Temeljem provedenog istraživanja može se zaključiti da se folklorna baština Ukrajinaca njeguje te da se za potrebe očuvanja okupljaju oko Kulturno-prosvjetnih društava. Rezultati ispitanika, članova društava, pokazuju na neravnomjerno primanje folklornih znanja prenesenih od strane predaka, što ukazuje na mogućnost (dugoročno) od zaborava. Isto tako, primjećuje se miješanje folklornih znanja folkloru države Ukrajine. Nadalje, zaključuje se da se niti ukrajinski folklor u RH neće moći oduprijeti od utjecaja modernih fenomena, primjerice uključivanjem gitare kao sredstvo pratnje umjesto ukrajinskog narodnog instrumenta bandura (jer se sve manje ljudi bavi sviranjem tog narodnog instrumenta). Zato je rad Kulturno-prosvjetnih društava vrlo značajan faktor očuvanja ukrajinske narodne glazbe jer se u njemu i članovi koji nisu imali od koga čuti folklorno nasljeđe mogu naučiti, prihvatiti i potom prenijeti dalje na mlađe naraštaje.

8. LITERATURA

1. Babchuk, M. (1971.) *Kolomyjky*. Manchester: Babchuk, M.
2. Bojchuk, V. (2006.) *Vivady*. Toronto: Kanadske Objednanja Ukrajinciv Kolyshnjoi Jugoslaviji.
3. Burda, S. (2013.) *Slavenska zbirka Ukrajina*. Zagreb: Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske.
4. Burda, S., Graljuk, B. (2002.) *Ukrajinci Horvatiji*. Zagreb: KPT rusina i ukrajinaca Zagreba.
5. Myronov, V. (1977.) *Ukrajinskyj kostjum*. Kyjiv: Mystectvo.
6. Kovačević, K. ur. (1977.) *Muzička enciklopedija*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.
7. Kubijovych, V., Kuze, I. Z. (1949.) *Encyklopedija ukrajinoznanstva 1*. New York: Molode Zhettja.
8. Kubijovych, V., Kuze, I. Z. (1949.) *Encyklopedija ukrajinoznanstva 3*. New York: Molode Zhettja.
9. Lysenko, M. (1955.) *Narodni muzychni instrumenty na Ukraini*. Kyjiv: Mystectvo.
10. Lavryk, O. (2015.) *Vse, shcho robyt nas ukrajincjamy*. Harkiv: Vivat.
11. Chamorova, N. (2007.) *232 Najpopularnishi ukrajinski narodni pisni*. Doneck: BAO.
12. Dmytrenko, M. (1988.) *Ukrajinski narodni pisni v zapysah Oleksandra Potrebni*. Kyjiv: Muzychna Ukrajina.
13. Hanzburg, H. (2002.) *Ukrajinski narodni pisni z notamy*. Harkiv: Folio.
14. Holovchuk, P. (2007.) *Stizhky*. Lipovljani: Holovchuk, P.
15. Jefremov, J. (1988.) *Vesnjanjky*. Kyjiv: Muzychna Ukrajina.
16. Luhanska, K. (1988.) *Folklorna veselka*. Kyjiv: Muzychna Ukrajina.

17. Ljahovych, M. (1997.) *Narodni pisni ukrajinciv Bosniji, Horvatiji, Vojevodyny*. Uzhgorod: Prosvita.
18. Pravdjuk, O. (1991.) *Ukrajinski narodni pisni*. Kyjiv: Naukova dumka.
19. Sitnik, P. (2018.) *Pisnjom zberihajemo vid zabuttja*. Prnjavor: Grafomark.
20. Skljarenko, V., Iovleva, T. i Myroshnikova, V. (2006.) *Dytjacha encyklopedija Ukrajina*. Harkiv: Folio.
21. Stepovyj, O. (1946.) *Ukrajinski narodni tanci*. Augsburg: Rekord.
22. SURMA Book & Music Co. (1971.) *201 ukrajinskyh narodnyh pisenj*. New York: SURMA.
23. Vantuh, M., Zabredovskij, S. i Supinska O. (2006.) *Ukrajinska narodna horeografija*. Kyjiv: Ministerstvo kuljture i turizmu Ukrajiny.
24. Vernygor, J., Dosenko, J. (2012.) *Pavlo Virskij*. Vinnycja: Nova Knyga.
25. <http://itinery.com.ua/article/view/melodii-etnosu-unikalni-ukrainski-narodni-instrumenty> (Pristupljeno: 3.3.2019.)
26. <http://uzrh.hr/hr/> (Pristupljeno 13.3.2019.)
27. <http://hsk.com.hr/geografske-karte/> (Pristupljeno: 15.4.2019.)
28. CD vokalno-instrumentalnog sastava UKPD „Kobzar“ Zagreb

9. PRILOZI

Prilog 1. Upitnik korišten za potrebe pisanja ovog rada

Poštovani,

najljepše Vas molimo da odvojite malo vremena i popunite ovaj anonimni anketni upitnik. Svrha i cilj upitnika je saznati koliko i kako se ukrajinsko glazbovanje njeguje u RH. Podaci dobiveni ovim anketnim upitnikom koristit će se za potrebe diplomskog rada na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Tema diplomskog rada je Ukrajinska narodna glazba u RH, a mentorica je doc. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin. Unaprijed se zahvaljujemo na pomoći i srdačno Vas pozdravljamo!

S poštovanjem,

Irena Semenjuk, studentica

ANKETNI UPITNIK

Osnovni podatci	
Spol (zaokružiti):	M Ž
Godine života:	
Godine pjevanja u zboru:	
Kulturno društvo kojem pripadate:	

1. Navedite ukrajinske pjesme koje su izvorno narodne, a pjevate u KUD-u.

2. Pjevate li Koljade? Ako da, koje?

3. Pjevate li Vesnjanky u doba Uskrsa? Ako da, koje?

4. Pjevate li ukrajinske narodne pjesme preoblikovane na moderan način? Ako da, koje?

5. Pjevate li u zboru: a) po notama

b) po sluhu

6. Izvodite li pjesme: a) uz glumu

b) uz ples

c) ništa od navedenog

7. Prate li vas instrumenti prilikom pjevanja u zboru? Ako da, koji?

8. Koje ukrajinske narodne instrumente su svirali Vaši preci?

9. Napišite ime Vama poznatog plesa zapadne Ukrajine koji se nekada plesao uz pjesmu.

10. Koje ukrajinske narodne plesove izvodi Vaš UKPD?

11. Koje ukrajinske narodne plesove su plesali Vaši preci?

12. Nabrojite dijelove Vaše ukrajinske narodne nošnje.

13. Snalazite li se sa starinskim ukrajinskim izgovorom u pjesmama (zaokružiti)?

DA

NE

14. Prakticirate li još neki vid ukrajinskog folklora (hrana, izrada nakita, vezenje i sl.)?
Ako da, koji (napišite izvorno ime)?

ZA VODITELJE ZBORA:

15. Koje godine je osnovan Vaš UKPD?

16. Na koji način birate pjesme koje ćete izvoditi sa zborom?

17. Gdje pronalazite note i riječi ukrajinskih narodnih pjesama?

10. SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada je Ukrajinska narodna glazba u Republici Hrvatskoj. Ukrajinci na prostorima Republike Hrvatske žive već jedno stoljeće te je cilj ovog rada bio uvidjeti u kojem se dijelu Republike Hrvatske i dalje održala tradicijska glazba Ukrajinaca. Tako je provedeno istraživanje putem anonimnog upitnika kako bi se odgovorilo na hipotezu da Ukrajinci u RH još uvijek poznaju ukrajinsku tradicijsku glazbu, te na drugu hipotezu, da ukrajinska manjina u Republici Hrvatskoj i dalje čuva svoje običaje pjevajući, svirajući i plešući tradicijske ukrajinske plesove. U istraživanju je sudjelovalo 70 ispitanika koji su članovi zborova u pet ukrajinskih KPD-ova. Iz dobivenih rezultata može se zaključiti da se u Republici Hrvatskoj i dalje zadržala ukrajinska glazba putem pjesme, plesa, sviranja te samog ukrajinskog jezika. Također, zaključujemo da se ukrajinski folklor u RH neće moći oduprijeti od utjecaja modernih fenomena (uključivanje gitare kao zamjena za ukrajinski narodni instrument bandura). Ukrajinci u RH pjevaju izvorno narodne pjesme, pjesme proleću te Božićne pjesme. Većina ispitanika pjeva po sluhu što je predispozicija za daljnje prenošenje folklornih znanja. Upravo putem Ukrajinskih kulturno-prosvjetnih društava Ukrajinci njeguju svoju kulturu, običaje i jezik te ih prenose dalje na mlađe naraštaje.

11. SUMMARY

The topic of this thesis is Ukrainian traditional music in Republic of Croatia. The Ukrainians in the Republic of Croatia live here (in Croatia) for a century and the aim of this study was to find out in which part of the Republic of Croatia the traditional music of the Ukrainians continued to exist. Thus, research was conducted through an anonymous questionnaire to answer the hypothesis that the Ukrainians in the Republic of Croatia are still familiar with the Ukrainian traditional music and on the other hypothesis that the Ukrainian minority in the Republic of Croatia continues to keep its customs by singing, playing and dancing traditional Ukrainian dances. In the research, participated 70 participants who are members of the choir of five Ukrainian cultural-educational society. From the results obtained it can be concluded that in the Republic of Croatia, Ukrainian music continued to exist through song, dance, playing and the Ukrainian language itself. We also conclude that Ukrainian folklore in the Republic of Croatia will not be able to withstand the influences of modern phenomena (including guitar as a replacement for the Ukrainian folk instrument bandura). The Ukrainians in the Republic of Croatia sing originally folk songs, songs of spring and Christmas songs. Most of the respondents are listening to their anticipation for further transfer of folk talents. Through the Ukrainian cultural and educational societies, Ukrainians cultivate their culture, customs and language and transfer them further to younger generations.